

ELENA
FERRANTE

Zilele

abandonului

roman

Traducere din limba italiană de
Cerasela Barbone

1 .

Într-o zi de aprilie, imediat după prânz, soțul meu m-a anunțat că vrea să mă părăsească. A făcut-o în timp ce strângeam împreună masa, copiii se ciondăneau ca de obicei în cealaltă cameră, câinele visa mârâind lângă calorifer. Mi-a zis că era confuz, trecea prin momente grele de oboseală, de nemulțumire, poate de lașitate. A vorbit îndelung despre cei cincisprezece ani de căsnicie, despre copii, și a recunoscut că nu avea nimic de reproșat nici lor, nici mie. A păstrat o atitudine demnă ca întotdeauna, cu excepția unui gest exagerat al mâinii drepte când mi-a explicat, cu o grimasă infantilă, că niște voci abia auzite, un fel de murmur, îl împingeau într-altă parte. Apoi și-a asumat vina pentru tot ce se întâmpla și a închis prudent ușa casei în urma lui, lăsându-mă împietrită lângă chiuvetă.

Am petrecut noaptea aceea pierdută în gânduri, dezoalată în imensul pat matrimonial. Oricât aș fi reanalizat etapele recente ale relației noastre, nu reușeam să găsesc indicațiile reale ale unei crize. Îl cunoșteam bine, știam că era un om cu sentimente domoale, casa și obiceiurile noastre familiale îi erau absolut necesare. Vorbeam despre orice,

încă ne plăcea să ne îmbrățișăm și să ne sărutăm, uneori era atât de amuzant, încât mă făcea să râd cu lacrimi. Mi se părea imposibil că vrea să plece cu adevărat. Apoi, când mi-am dat seama că nu luase nici măcar unul dintre lucrurile la care ținea și chiar neglijase să-și ia la revedere de la copii, am avut certitudinea că nu era nimic grav la mijloc. Trecea printr-unul dintre acele momente despre care citești în paginile cărților, când un personaj reacționează, într-un mod întâmplător exagerat, la nemulțumirea firească a existenței.

De altfel, acest lucru i se întâmplase deja: tot fiindu-mă în pat, mi-au revenit în minte perioada și evenimentele respective. Cu mulți ani în urmă, când eram împreună de numai șase luni, îmi spusese imediat după ce mă sărutase că ar prefera să nu ne mai vedem. Eram îndrăgostită de el, așa că, auzindu-l, am simțit că-mi îngheață pielea, că mi se oprește sângele în vene. Mi se făcuse frig, el plecase, rămăsesem lângă parapetul de piatră de la castelul Sant'Elmo privind culorile spălăcite ale orașului, marea. Dar după cinci zile îmi telefonase stânjenit, justificându-se, spusese că-l cuprinsese o neașteptată senzație de vid. Expresia aceea îmi rămăsese întipărită, mi-o tot răsucisem o vreme îndelungată în minte.

O folosise din nou după mult timp, cu vreo cinci ani în urmă. Pe atunci ne întâlneam frecvent cu o colegă de-a lui de la Politehnică, Gina, dintr-o familie foarte înstărită, o femeie inteligentă și cultă, rămasă văduvă de curând și care avea o fiică de cincisprezece ani. Ne mutaserăm de câteva luni la Torino, iar ea ne făcuse rost de o casă frumoasă cu vedere spre râu. La primul meu contact cu orașul, nu-mi plăcuse, mi se păruse făcut numai din metal; dar

descoperisem repede că era frumos să privești anotimpurile de pe balconul casei: toamna vedeai cum copacii verzi din parcul Valentino se îngălbenesc sau se înroșesc, despuiați de frunzele zburătăcite de vânt prin aerul cețos, până când se așterneau pe luciul gri al fluviului Pad; primăvara dinspre acesta venea o adiere proaspătă și sclipitoare care însuflețea vâlstarele noi, ramurile copacilor.

Mă adaptasem rapid, cu atât mai mult cu cât mama și fiica își petrecuseră mult timp ca să-mi alunge orice disconfort, mă ajutaseră să mă familiarizez cu străzile orașului, mă însoțiseră la cele mai bune magazine. Dar erau niște gesturi amabile cu un temei tulbure. Nu exista nicio îndoială, după mine, că Gina se îndrăgostise de Mario, prea multe fandoseli, uneori îl ironizam fățiș, îi spuneam: a sunat logodnica ta. El se eschiva, complăcându-se oarecum, râdeam împreună, dar între timp relațiile cu femeia aceea deveniseră și mai strânse, nu trecea o zi fără să nu telefoneze. Ba îi cerea s-o însoțească în vreun loc sau altul, ba o implica în discuție pe fiica ei, Carla, căreia nu-i ieșea un exercițiu la chimie, ba căuta o carte care nu se mai găsea pe piață.

Pe de altă parte, Gina știa să se comporte cu o generozitate echidistantă, apărea întotdeauna cu mici cadouri pentru mine și pentru copii, îmi împrumuta mașina, ne dădea adesea cheile de la o casă de-a ei aflată în apropiere de Cherasco, ca să mergem acolo la sfârșit de săptămână. Noi acceptam cu bucurie, ne simțeam bine acolo, chiar dacă exista mereu riscul ca mama și fiica să sosească pe neașteptate, dându-ne peste cap tabieturile. În plus, eram nevoiți să le întoarcem toate favorurile, astfel încât ajunseserăm prizonierii unui șir nesfârșit de gesturi amabile. Mario, încet-încet, își asumase rolul de tutore al fetei, se duse să

stea de vorbă cu toți profesorii ei, ca și cum ar fi luat locul tatălui care murise și, chiar dacă era copleșit de muncă, la un moment dat se simțise obligat inclusiv s-o mediteze la chimie. Ce era de făcut? O vreme încercasem s-o țin sub observație pe văduvă, îmi plăcea tot mai puțin cum îl lua pe soțul meu de braț sau îi șoptea la ureche râzând. Pe urmă, într-o zi îmi devenise totul clar. Din ușa bucătăriei văzusem că micuța Carla, luându-și rămas-bun de la Mario pe coridor după una din acele lecții ale lor, în loc să-l pupe pe obraz, îl sărutase pe gură. Înțelesesem, brusc, că nu din cauza mamei trebuia să-mi fac griji, ci a ficei. Fata, poate fără să-și dea seama măcar, măsura, cine știe de când, puterea pe care o aveau liniile sinuoase ale trupului ei și ochii ei aprinși asupra soțului meu; și el o privea așa cum te uiți dintr-o zonă umbrită la un perete alb pe care bate soarele.

Ne certaserăm, dar cu calm. Detestam tonurile ridicate ale vocii, mișcările prea bruște. Familia mea de origine își manifesta sentimentele zgomotos, pe față. Iar eu, mai ales în adolescență, când stăteam mută și cu mâinile peste urechi într-un colț al casei din Napoli, copleșită de aglomerația de pe strada Salvator Rosa, simțeam cum înăuntrul meu zvâcnește o viață gălăgioasă și căpătam impresia că toate lucrurile ar trebui, brusc, spuse pe șleau din cauza unei replici prea dureroase, a unei mișcări smucite a corpului. De aceea învățasem să vorbesc puțin și chibzuit, să nu mă grăbesc niciodată, să nu alerg nici măcar ca să prind un autobuz, să-mi amân reacția cât mai mult cu putință, umplând acest timp cu priviri perplexe, cu zâmbete vagi. Munca, mai târziu, mă disciplinase și mai mult. Părăsisem orașul cu intenția de a nu mă mai întoarce niciodată acolo și lucrasem doi ani în biroul de reclamații al unei companii

aeriene, la Roma. Până când, după nuntă, îmi dădusem demisia și îl urmasem pe Mario de-a lungul și de-a latul lumii, acolo unde îl trimeea profesia lui de inginer. Locuri noi, viață nouă. Și, ca să țin sub control angoasa schimbărilor, mă obișnuisem, în mod definitiv, să aștept cu răbdare ca orice emoție să facă implozie și să ia calea vocii calme, blocată în gâtleej ca să nu mă dau în spectacol.

Acea autodisciplină se dovedise absolut necesară în timpul micii noastre crize conjugale. Petrecuserăm nopți lungi de insomnie confruntându-ne cu calm și cu voce scăzută, evitând astfel să ne audă copiii, evitând cuvinte capabile de a deschide răni nevindecabile. Mario fusese vag ca un pacient care nu știe să-și înșire cu precizie simptomele, nu reușisem niciodată să-l fac să-mi spună ce simțea, ce-și dorea, la ce trebuia să mă aștept. Apoi, într-o zi, se întorsese acasă după serviciu cu un aer înspăimântat, sau poate că nu era o spaimă reală, ci era doar reflexia spaimei pe care mi-o citise mie pe față. Cert e că deschisese gura să-mi spună un anumit lucru și apoi, într-o fracțiune de secundă, hotărâse să-mi spună altceva. Îmi dădusem seama, mi se păruse aproape că văd cum i se schimbau cuvintele în gură, dar îmi alungasem curiozitatea de a afla la ce fraze renunțase. Îmi fusese de ajuns să constat că perioada aceea urâtă se încheiase, fusese vorba doar de o rătăcire de moment. O senzație de vid, îmi explicase neobișnuit de emfatic, repetând expresia pe care o folosisese cu ani în urmă. Îi cuprinsese mintea, lipsindu-l de capacitatea de a vedea și de a auzi cum se cuvine; dar acum, gata, nu se mai simțea deloc tulburat. De a doua zi nu se mai întâlnise nici cu Gina, nici cu Carla, întrerupsese meditațiile la chimie, redevenise bărbatul care fusese dintotdeauna.

Acestea fuseseră cele câteva incidente irelevante ale experienței noastre sentimentale, în noaptea aceea le-am analizat în detaliu. Apoi m-am dat jos din pat, exasperată că nu mă lua somnul, și mi-am făcut un ceai de mușețel. Așa era Mario alcătuit, mi-am zis: cuminte ani de zile, fără nicio singură clipă de rătăcire, și apoi, pe neașteptate, debusolat de un fleac. Ceva îl răscolise și de data asta, dar nu trebuia să-mi fac griji, era suficient să-i las timp să-și revină. Am rămas în picioare mult timp, în fața ferestrei care dădea spre parcul întunecos, încercând să-mi alin durerea de cap cu fruntea lipită de geamul rece. M-am deșteptat din reverie doar când am auzit zgomotul unei mașini în parcare. M-am uitat în jos, nu era soțul meu. L-am văzut pe muzicianul de la etajul al patrulea, un anume Carrano, care venea pe bulevard cu capul plecat, cărând în bandulieră cutia imensă a cine știe cărui instrument. Când a dispărut pe sub copacii piațetei, am stins lumina și m-am întors în pat. Era doar o chestiune de zile, apoi totul urma să se rezolve.

2 .

A trecut o săptămână și soțul meu nu doar că și-a menținut decizia, dar a și accentuat-o cu un fel de chibzuință cruntă.

La început, venea acasă o dată pe zi, mereu la aceeași oră, spre patru după-amiaza. Se ocupa de cei doi copii, pălăvrăgea cu Gianni, se juca cu Ilaria, ieșeau toți trei uneori cu Otto, câinele nostru lup, bun ca pâinea caldă, să-l plimbe pe aleile parcului și să alerge după bețe și mingi de tenis.

Eu mă prefăceam că am treabă în bucătărie, dar așteptam neliniștită ca Mario să treacă pe la mine și să-mi dezvăluie intențiile sale, să-mi explice dacă descâlcise sau nu învălmășeala pe care o descoperise în mintea lui. Mai devreme sau mai târziu, el venea, dar împotriva voinței sale, de fiecare dată stinghereala lui era din ce în ce mai vizibilă, iar eu o combăteam, conform unei strategii pe care mi-o construise în nopțile petrecute cu ochii larg deschiși, oferindu-i spectacolul lipsei de griji al vieții casnice, tonuri înțelegătoare, o blândețe explicită și chiar însoțită de câteva replici vesele. Mario clătina din cap, spunea că eram prea bună. Mă emoționeam, îl îmbrățișam, încercam să-l sărut. Se retrăgea. Venise — sublinia — doar ca să-mi vorbească; voia să mă facă să înțeleg alături de cine trăisem timp de cincisprezece ani. Așa că-mi relata amintiri pline de cruzime din copilărie, unele fapte reprobabile din adolescență, tulburări enervante din prima tinerețe. Nu-și dorea decât să vorbească de rău despre sine și nimic din ce așa fi spus ca să-i temperez tendința obsesivă de autodenigrare nu-l convingea, își dorea cu orice preț să-l văd așa cum spunea că este: un neisprăvit, incapabil de sentimente adevărate, aflat în derivă chiar și în privința profesiei lui.

Îl ascultam cu multă atenție, răspundeam liniștit, nu-i puneam niciun fel de întrebări și nici nu-i dădeam vreun ultimatum, încercam doar să-l conving că putea să conteze întotdeauna pe mine. Dar trebuie să recunosc că, în spatele acelei imagini aparente, s-a ridicat repede un val de anxietate și furie care m-a speriat. Într-o noapte mi-a revenit în minte o figură neagră din copilăria mea napolitană, o femeie masivă, energetică, ce locuia în blocul nostru, în spațele pieței Mazzini. Îi târa mereu după ea, la cumpărături,

pe străduțe aglomerate, pe cei trei copii ai ei. Se întorcea încărcată cu legume, fructe, pâine și cei trei copii agățați de rochia ei, de sacoșele pline, stăpânindu-i cu puține cuvinte ca niște plescăituri vesele. Dacă mă vedea jucându-mă pe scările blocului, se oprea, lăsa toate sacoșele pe o treaptă, se scotocea prin buzunare și ne împărțea bomboane mie, tovarășelor mele de joacă, copiilor ei. Avea înfățișarea și comportamentul femeii care se bucură de eforturile pe care le face, răspândea și un miros plăcut, ca de țesătură nou-nouță. Era căsătorită cu un bărbat originar din Abruzzo, roșcat, cu ochi verzi, un agent de vânzări care, din acest motiv, făcea încontinuu drumuri cu mașina între Napoli și Aquila. Despre el îmi aminteam acum că transpira mult, era îmbujorat la față ca și cum suferea de o boală de piele, uneori se juca împreună cu copiii pe balcon făcând stegulețe colorate din hârtie velină și oprindu-se doar când femeia striga cu veselie: veniți la masă. Apoi ceva s-a rupt între cei doi. După multe urlete, care mă trezeau adesea în toiul nopții și păreau să despice piatra blocului și a ulicioarei cu dinți de fierăstrău — țipete lungi și plânsete care ajungeau până în piață, până la palmierii cu lungile crengi arcuite și frunzele care vibrau înspăimântate —, bărbatul a plecat de acasă din dragoste pentru o femeie din Pescara și nimeni nu l-a mai văzut. De atunci, vecina noastră a început să plângă în fiecare noapte. Auzeam în patul meu acest plâns zgomotos, un fel de horcăit care străpungea pereții ca un cap de berbec și mă îngrozea. Mama vorbea cu lucrătoarele ei, tăiau, coseau și vorbeau, vorbeau, coseau și tăiau, în timp ce eu mă jucam sub masă cu boldurile, creta și repetam în sinea mea ce auzeam, cuvinte aflate undeva între mâhnire și amenințare, când nu știi să-ți ții bărbatul, pierzi totul, poveștile unor

femei despre sentimente sfârșite, ce se întâmplă când plină de iubire rămâi neiubită, fără nimic. Femeia a pierdut totul, chiar și numele (poate că o chema Emilia), a devenit pentru toți „sărmana“, am început să-i spunem așa când vorbeam despre ea. Sărmana plângea, sărmana urla, sărmana suferea, chinuită de absența bărbatului roșcat și asudat, de ochii lui verzi și fățarnici. Frământa în mâini o batistă udă, le spunea tuturor că soțul o părăsise, o ștersese din memorie și din simțire, și răsuca batista cu nodurile degetelor albite, îl blestema pe bărbatul care fugise de lângă ea, ca un animal lacom, pe colina Vomero. O durere atât de vizibilă a început să mă dezguste. Aveam opt ani, dar mi-era rușine pentru ea, copiii ei n-o mai însoțeau nicăieri, mirosul ei plăcut dispăruse. Acum cobora pe scări rigidă, cu corpul secătit. Își pierduse rotunjimea sânilor, a șoldurilor, a coapselor, își pierduse chipul dolofan și jovial, zâmbetul limpede. Pielea îi devenise transparentă pe oase, ochii înfundați în cearcăne vineții, mâinile îi erau ca un păienjeniș ud. Mama a exclamat o dată: sărmana, s-a uscat ca o scrumbie sărată. De atunci am urmărit-o zilnic cu privirea când ieșea pe ușa blocului fără sacoșa pentru cumpărături, cu ochii înghițiți de cearcăne și mersul împleticit. Voiam să-i descopăr noua natură de pește gri-albăstrui, firele de sare care-i luceau pe brațe și picioare.

Și datorită acelei amintiri, am continuat să mă port cu Mario afișând o chibzuință afectuoasă. Dar, la scurt timp, n-am mai știut cum să răspund la poveștile lui exagerate cu nevroze și chinuri infantile sau adolescente. În decursul a zece zile, dat fiind că și vizitele făcute copiilor începeau să se rărească, am simțit cum crește în mine o ranchiună aspră, la care, la un moment dat, s-a adăugat bănuiala că

mă minte. M-am gândit că, așa cum eu, în mod calculat, îi arătam toate virtuțile mele de femeie îndrăgostită și, de aceea, gata să-l sprijine în criza aceea a lui turbure, la fel el, în mod calculat, încerca să mă dezguste, astfel încât să mă determine să-i spun: cară-te, mă scârbești, nu te mai suport.

Bănuiala a devenit iute certitudine. Voia să mă ajute să accept necesitatea despărțirii noastre; voia să-i spun eu însămi: ai dreptate, s-a terminat. Dar nici atunci n-am reacționat lipsită de educație. Am continuat să mă comport circumspect, așa cum făceam mereu în fața accidentelor vieții. Singurele semne exterioare ale neliniștii mele au devenit predispoziția pentru dezordine și slăbiciunea degetelor care, cu cât sporea angoasa, cu atât mai lipsite de vlagă se închiideau în jurul obiectelor.

Timp de aproape două săptămâni, nu i-am adresat niciodată întrebarea care-mi venise imediat pe vârful limbii. Doar când n-am mai reușit să-i suport minciunile, am decis să-l pun cu spatele la zid. Am preparat chifteluțe marinate, îi plăceau mult, am tăiat cartofi ca să-i fac la cuptor, cu rozmarin. Dar n-am gătit cu plăcere, eram apatică, m-am tăiat cu deschizătorul de conserve, mi-a scăpat din mână o sticlă de vin, cioburile și băutura au sărit în toate părțile, inclusiv pe pereții albi. Imediat, când am dat, cu un gest prea brusc, să înșfac o cârpă, am răsturnat și zaharnița. Pentru o nesfârșită fracțiune de secundă mi-a explodat în urechi foșnetul ploii de zahăr mai întâi pe blatul de marmură din bucătărie, apoi pe podeaua pătată de vin. M-a cuprins o asemenea senzație de sfârșeală, încât am lăsat totul cu fundul în sus și m-am dus să mă culc uitând de copii, de tot, deși era ora unsprezece dimineața. Când m-am trezit, în timp ce noua

mea condiție de soție părăsită îmi revenea, încet-încet, în minte, am hotărât că nu mai suportam. M-am ridicat amețită, am făcut ordine în bucătărie, am alergat să iau copiii de la școală și am așteptat ca el să-și facă apariția din dragoste pentru odrasle.

A sosit pe seară, mi s-a părut binedispus. După politețurile de rigoare, a dispărut în camera lui Gianni și a Ilariei și a rămas cu ei până când au adormit. Când a apărut din nou, voia s-o șteargă, dar l-am obligat să ia cina cu mine, i-am băgat sub nas oala cu chifteluțele marinate pe care le pregătisem, cartofii și am acoperit cu un strat abundent de bulion închis la culoare macaroanele aburinde. Voiam să vadă în acea farfurie de mâncare tot ceea ce, plecând, n-ar mai fi putut atinge cu privirea, sau cu mâna, sau mângâia, asculta, miroși: niciodată. Dar n-am putut să mai aștept. Nici măcar nu începuse să mănânce, că l-am întreat:

— Te-ai îndrăgostit de altă femeie?

A zâmbit și apoi a negat nestingherit, arătându-se, cu dezinvoltură, uimit în fața acelei întrebări deplasate. Nu m-a convins. Îl cunoșteam bine, se comporta așa numai când mințea, de obicei nu se simțea în largul lui în fața întrebărilor directe. Am întărit:

— Este, nu-i așa? E o altă femeie. Și cine e, o cunosc?

Apoi, pentru prima oară de când începuse povestea aceea, am ridicat vocea, am urlat că aveam dreptul să știu.

— Nu mă poți lăsa aici să sper când, în realitate, ai hotărât deja totul, i-am mai spus.

Atunci el, cu ochii în pământ, nervos, mi-a făcut semn din mână să cobor vocea. Acum era vizibil îngrijorat, poate că nu voia să se trezească copiii. Dar eu simțeam năvălindu-mi în cap toată revolta pe care o ținusem sub control,

multe cuvinte ajunseseră deja dincolo de granița unde nu mai reușești să te întrebi ce e oportun să spui și ce nu e.

— Nu vreau să cobor vocea, am șuierat, trebuie să știe toată lumea ce mi-ai făcut.

El a țintuit farfuria cu privirea, pe urmă s-a uitat drept în ochii mei și a spus:

— Da, e o altă femeie.

Apoi, cu un elan exagerat, a înfipt furculița în macaroane cu toată puterea și a dus mâncarea la gură voind parcă să tacă, să nu riște să spună mai mult decât trebuia. Dar, în fine, spusese esențialul, se hotărâse să-l spună, și acum simțeam în piept o durere difuză care izgonea din mine orice sentiment. Mi-am dat seama de asta când am conștientizat că nu reacționez nicicum față de ce i se întâmpla.

Începuse să mestece în felul lui metodic, dar, pe neașteptate, ceva îi trosnise în gură. Se oprise din mestecat, îi căzuse furculița în farfurie, gemuse. Acum scuipa dumicalul în palmă, mâncare și suc și sânge, era chiar sângele lui, sânge roșu.

I-am privit gura pătată fără strop de compasiune, așa cum te uiți la proiecția unui diapozitiv. El, imediat, cu ochii ieșiți de orbite, și-a șters mâna cu șervetul, și-a băgat degetul în gură și și-a scos de pe cerul gurii un ciob de sticlă.

L-a privit îngrozit, apoi mi l-a arătat urlând ca scos din minți, cu o ură de care nu l-aș fi crezut niciodată în stare:

— Așa? Asta vrei să-mi faci? Asta?

A sărit în picioare, a răsturnat scaunul, l-a ridicat, l-a izbit de mai multe ori de podea ca și cum ar fi sperat să-l înfigă definitiv în plăcile de gresie. A spus că eram o femeie

irațională, incapabilă să-i înțeleg motivele. Niciodată, niciodată nu-l înțelesesem cu adevărat și numai răbdarea lui, sau poate meschinăria lui sufletească, ne ținuse împreună atâta timp. Dar acum gata. A țipat la mine că îi era frică de mine, să-i pun sticlă în mâncare, cum putusem, eram nebună. A ieșit trântind ușa, fără să-i pese de copiii care dormeau.

3 .

Am rămas așezată o vreme, reușeam doar să mă gândesc că avea pe altcineva, se îndrăgostise de altă femeie, recunoscuse. Apoi m-am ridicat și am început să strâng masa. Pe fața de masă am văzut ciobul de sticlă înconjurat de un cerc sângeri, am căutat în suc cu degetele, am pescuit alte două fragmente ale sticlei care-mi scăpase dimineață din mână. N-am mai putut să mă stăpânesc și am izbucnit în plâns. Când m-am liniștit, am aruncat sucul la coș, apoi Otto a venit pe lângă mine, chelălăind. Am luat lesa și am ieșit.

Piațeta era pustie la ora aceea, lumina stâlpilor era prizonieră în frunzișul copacilor, niște umbre negre îmi retrezeau spaime din copilărie. De obicei, Mario ducea câinele afară, o făcea între ora unsprezece și miezul nopții, dar, de când plecase, rolul acela îmi revenea mie. Copiii, câinele, cumpărăturile, prânzul și cina, banii. Totul îmi semnala consecințele practice ale despărțirii. Soțul meu își îndepărtase gândurile și dorințele de mine și le oferise altă destinație.

De acum, așa urma să fie, de una singură cu responsabilitățile care înainte erau ale amândurora.

Trebuia să reacționez, trebuia să mă organizez.

Nu ceda, mi-am zis, nu te prăbuși în gol.

Dacă el iubește o altă femeie, orice vei face nu va folosi la nimic, o să treacă peste el fără să lase vreo urmă. Trebuie să comprimi durerea, să renunți la posibilitatea gestului, a vocii stridente. Ia în considerare că și-a schimbat gândurile, a migrat, a alergat să se închidă în alt trup. Nu face ca sărmana, nu te consuma în lacrimi. Evită să semeni cu femeile zdrobite dintr-o carte celebră din adolescența ta.

I-am revăzut coperta în cel mai mic detaliu. Profesoara mea de franceză mă obligase s-o citesc când îi spusese, în 1978, cu mai mult de douăzeci de ani în urmă, cu prea multă impetuoșitate, cu pasiune autentică, că voiam să devin scriitoare. „Citește asta“ îmi spusese și eu, conștiincioasă, o citisem. Dar când i-am înapoiat volumul, îmi ieșise pe gură propoziția superbă: aceste femei sunt proaste. Doamne culte, înstărite, se spărgeau ca niște bibelouri în mâinile bărbaților lor nepăsători. Mi se păruseră, din punct de vedere sentimental, tâmpite, eu voiam să fiu diferită, voiam să scriu povești despre femei înzestrate, femei ale căror cuvinte erau de neînfrânt, nu un manual al soției părăsite având în centrul preocupărilor iubirea pierdută. Eram tânără, aveam pretenții. Nu-mi plăcea scrisul prea închis, ca un stor coborât complet. Îmi plăcea lumina, aerul care intra printre stinghii. Voiam să scriu povești foarte aerisite, cu raze filtrate în care dansează polenul. Și apoi, îmi plăcea scriitura cuiva care te face să scoți capul peste orice rând ca să privești în jos și să simți amețeala abisului, negura infernului. Am spus-o cu zvâc, dintr-o suflare, așa cum nu făceam niciodată, și profesoara mea a surâs ironic, un pic invidioasă. Probabil că și ea pierduse pe cineva, ceva anume. Și acum, după mai mult de douăzeci de ani, același

lucru mi se întâmpla mie. Îl pierdeam pe Mario, poate că deja îl pierdusem. Mergeam încordată în spatele lui Otto cel nerăbdător, simțeam izul umed al râului, asfaltul rece în ciuda tălpii pantofilor.

N-am reușit să mă liniștesc. Era posibil ca Mario să mă abandoneze așa, brusc? Mi se părea de necrezut că, dintr-odată, nu-l mai interesează de viața mea la fel cum nu te mai interesează de o plantă pe care o uzi ani la rând și pe care, pe neașteptate, o lași să moară de sete. Nu puteam concepe că hotărâse, de unul singur, că nu-mi mai datorează atenție. Doar cu doi ani în urmă îi spusese că voiam să am un program al meu, un serviciu care să mă scoată din casă pentru câteva ore. Găsisem de lucru la o mică editură, îmi trezise curiozitatea, dar el mă îndemnase să renunț. Deși îi spuneam că aveam nevoie să câștig banii mei, chiar și puțini, foarte puțini, mă convinsese să nu fac asta, spusese: de ce acum, ce-a fost mai rău a trecut, nu avem nevoie de bani, tu vrei să scrii din nou, fă-o. Îl ascultasem, îmi dădusem demisia după câteva luni și găsisem pentru prima oară o femeie care să mă ajute la treburile casnice. Dar nu fusesem capabilă să scriu, îmi irosisem timpul pe câteva încercări pe cât de confuze, pe atât de pretențioase. Mă uitam umilită la femeia care făcea curățenie în apartament, o rusoaică orgolioasă, puțin dispusă să suporte critici și reproșuri. Nu aveam niciun rol, deci, nu scriam, ideile nu-mi dădeau târcoale, iar ambițiile tinereții se spulberau ca o țesătură prea uzată. O concediasem pe menajeră, nu suportam să muncească în locul meu când eu nu reușeam să-mi acord un timp de bucurie creativă, care să mă împlinească. Astfel, începusem să mă ocup din nou de casă, de copii, de Mario, parcă spunându-mi că

de acum nu meritam altceva. În schimb, iată ce meritam. Soțul meu își găsisese altă femeie, mi-au venit lacrimi în ochi și nu le-am plâns. Să te arăți rezistentă, să fii așa. Trebuia să fac dovada forței mele interioare. Doar impunându-mi asta, m-aș fi salvat.

L-am lăsat liber pe Otto, într-un final, și m-am așezat pe o bancă tremurând de frig. Din cartea aceea din adolescență mi-au venit în minte puținele fraze pe care, la vremea aceea, le memorasem: eu sunt cinstită sunt adevărată joc cu cărțile pe masă. Nu, mi-am zis, erau expresiile unei deraieri. Să pun mereu virgulele, așa, pentru început, trebuia să-mi amintesc asta. Cine rostește cuvinte în felul acesta a depășit deja granița, simte nevoia autoexaltării și de aceea se apropie de rătăcire. Apoi și: femeile sunt ude toate cinstie ce le face să simtă că el are măciuca sculată. În copilărie, îmi plăcuse limbajul obscen, îmi dădea o senzație de libertate masculină. Acum știam că obscenitatea putea isca scânteii de nebunie dacă se năștea dintr-o gură controlată ca a mea. Așa că am închis ochii, mi-am luat capul în mâini, apăsând pe pleoape. Iubita lui Mario. Mi-am imaginat-o matură, cu fusta ridicată într-o toaletă, în timp ce el îi frământa buclele transpirate, băgându-i degetele în cur, sperma făcând podeaua alunecoasă. Nu, încetează. M-am ridicat brusc, am fluierat ca să-l chem pe Otto, un fluierat pe care-l învățasem de la Mario. Depart de mine acele imagini, acel limbaj. Depart de mine femeile frânte. În timp ce Otto alerga încolo și încoace alegând cu grijă locurile unde să urineze, am simțit în fiecare colț al trupului zgârieturile abandonului sexual, pericolul de a mă cufunda în dispreț față de mine însămi și în dorul pentru el. M-am ridicat, am